

รายงานการอนุรักษ์และทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ
เอกสารส่วนบุคคลของอาจารย์ทองคำ (อาตัม) มะหะหมัด
ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทยได้มีการจัดทำฐานข้อมูลฯ เพื่อให้บริการเอกสารโบราณออนไลน์ ริเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ.2555 และดำเนินงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยวัตถุประสงค์ของการจัดทำเว็บไซต์ฐานข้อมูลฯ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ทำสำเนาดิจิทัล เพื่ออนุรักษ์เอกสารโบราณอันเป็นมรดกภูมิปัญญาของชาติ และเผยแพร่ข้อมูลเอกสารโบราณให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลเอกสารได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และสามารถศึกษาต่อยอดองค์ความรู้ด้านเอกสารโบราณไปยศาสตร์อื่น ๆ ได้ ฐานข้อมูลเอกสารโบราณฯ ได้มีแผนการสำรวจ ทำทะเบียน และถ่ายภาพดิจิทัลเอกสารโบราณหรือเอกสารตัวเขียนและการจะทำให้เว็บไซต์ฐานข้อมูลเอกสารโบราณฯ มีความเข้มแข็งนั้นจึงต้องแสวงหาข้อมูลเอกสารโบราณเพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ

ในปีนี้การสำรวจเอกสารโบราณได้มีการขยายพรมแดนการศึกษาจากการสำรวจเอกสารโบราณที่อยู่ในวัดวาอารามไปยังมัสยิด สืบเนื่องมาจากนักวิชาการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) คุณสุนิติ จุฑามาศ ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของคนมุสลิม ได้พบกับคุณไพศาล มะหะหมัด ทายาทของอาจารย์ทองคำ มะหะหมัด และหารือเรื่องเอกสารโบราณมุสลิม ขณะทำงาน ได้แก่ นางสาวนิตา เซยกลิ่น นางสาวนพวรรณ ภัทรมูล นายสุนิติ จุฑามาศ นายศุภกรานต์ พุ่มพฤษ และนางสาวศุภาพิชญ์ อุคัมพันธ์ จึงได้ลงพื้นที่สำรวจเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2567 ต่อมาได้ติดต่อเพื่อขอความอนุเคราะห์ยืมเอกสารจากทายาท ในวันที่ 31 พฤษภาคม 2568 และจัดทำทะเบียนและทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณมุสลิม ในวันที่ 11-12 มิถุนายน 2568

ประวัติของอาจารย์ทองคำ (อาตัม) มะหะหมัด

อาจารย์ทองคำ (อาตัม) มะหะหมัด เป็นน้องชายอาจารย์ประเสริฐ มะหะหมัด อดีตจุฬาราชมนตรีคนที่ 16 ท่านเป็นผู้รู้ศาสนาอิสลามระดับดีเยี่ยม และมีความจำในเรื่องพระคัมภีร์ดีเยี่ยม ทายาทของท่านได้ถ่ายทอดเรื่องราวให้ฟังว่า ท่านความจำดีขนาดที่ว่าแข่งท่องกิตาบกับเพื่อนจากหน้าแรกไปหน้าหน้าสุดท้าย และจากหน้าสุดท้ายกลับมาหน้าแรกได้อย่างถูกต้อง

ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสำนักจุฬาราชมนตรี คณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร (กอ.กทม.) อาจารย์โรงเรียนมิฟตาฮุลอุลุมิตดีนียะห์ (บ้านดอน) เสียชีวิตเมื่อ 11 ตุลาคม 2563 รวมอายุ 79 ปี¹

¹ มุสลิมไทยสูญเสีย “ผู้รู้ศาสนาทรงคุณค่าทางสังคม” อีกท่าน (น้องชาย อจ.อัลมัมธูมประเสริฐ มะหะหมัด อดีตจุฬาราชมนตรี) สืบค้นจาก <http://spmnews.com/?p=34024>

โรงเรียนมิฟตาฮ์อัลอุลุมิตดีนียะห์ (บ้านดอน)
ที่มา: ศุภกรานต์ พุ่มพฤษย์, 7 กันยายน 2567

เอกสารส่วนบุคคลของอาจารย์ทองคำ (อาดัม) มะหะหมัด

ทายาทของอาจารย์ทองคำ มะหะหมัด ได้นำคณะสำรวจไปเยี่ยมชมเอกสารโบราณของอาจารย์ทองคำ (อาดัม) มะหะหมัด ที่ทายาทได้เก็บรักษาไว้ อาทิ สมุดไทยขาวอักษรไทย ภาษาไทย และอักษรอาหรับ ภาษาอาหรับ 1 ฉบับ คัมภีร์อัลกุรอานฉบับเขียนมือ 1 ฉบับ สมุดฝรั่งเศสที่กด้วยลายมือ 2 เล่ม และสมุดบันทึกเรื่องราวในชีวิตประจำวัน 1 ฉบับ นอกจากนี้ยังมีหนังสือฉบับพิมพ์ ได้แก่ คัมภีร์อัลกุรอาน เป็นต้น

เอกสารโบราณของอาจารย์ทองคำ (อาดัม) มะหะหมัด
ที่มา: ศุภกรานต์ พุ่มพฤษย์, 7 กันยายน 2567

ต่อมาได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์และบัญชีรายชื่อเอกสารเพื่อขอยืมเอกสารส่วนบุคคลของ อาจารย์ทองคำ (อาดัม) มะหะหมัด จากทายาท เพื่อมาทำทะเบียนและจัดทำสำเนาดิจิทัลที่ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2568

ต่อมาวันที่ 11-12 มิถุนายน 2568 คณะทำงาน ได้แก่ นางสาวนิตา เชยกลิ่น นายสุนิติ จุฑามาต นายศุภกรานต์ พุ่มพฤษ์ นางสาวศุภาพิชญ์ อุค้ำพันธ์ และฮาฟีซีน นะดาราณิง นักศึกษาฝึกงานจากคณะ รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำความสะอาดเอกสาร ทำทะเบียน และสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ ดังนี้

ที่	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง	ประเภท	อักษร
1	BKK003-001	อิสรอและมิอรอจ	สมุดไทยขาว	ไทย/อาหรับ
2	BKK003-002	คัมภีร์อัลกุรอาน	สมุดฝรั่ง	อาหรับ
3	BKK003-003	คัมภีร์อัลกุรอาน	สมุดฝรั่ง	อาหรับ
4	BKK003-004	รวมบทสรรเสริญนะบีมุฮัมมัด (ชล)	สมุดฝรั่ง	อาหรับ
5	BKK003-005	ตำราดุรรร์ อ้า-ชะมีน ของชัยค์ ดาวูด อัล-พะฎอนีย์	สมุดฝรั่ง	อาหรับ
6	BKK003-006	ตำราศาสนาอิสลาม ภาษามลายู	สมุดฝรั่ง	ยาวี

เอกสารที่จัดการทำทะเบียนและทำความสะอาดแล้ว

ที่มา: ทีปกร ประสงค์นิล, 11 มิถุนายน 2568

เอกสารที่จัดการทำทะเบียนและทำความสะอาดแล้ว
ที่มา: ทีปกร ประสงค์นิล, 11 มิถุนายน 2568

การทำสำเนาดิจิทัล
ที่มา: ทีปกร ประสงค์นิล, 7 กันยายน 2567

การทำสำเนาดิจิทัล

ที่มา: ทีปกร ประสงค์นิล, 7 กันยายน 2567

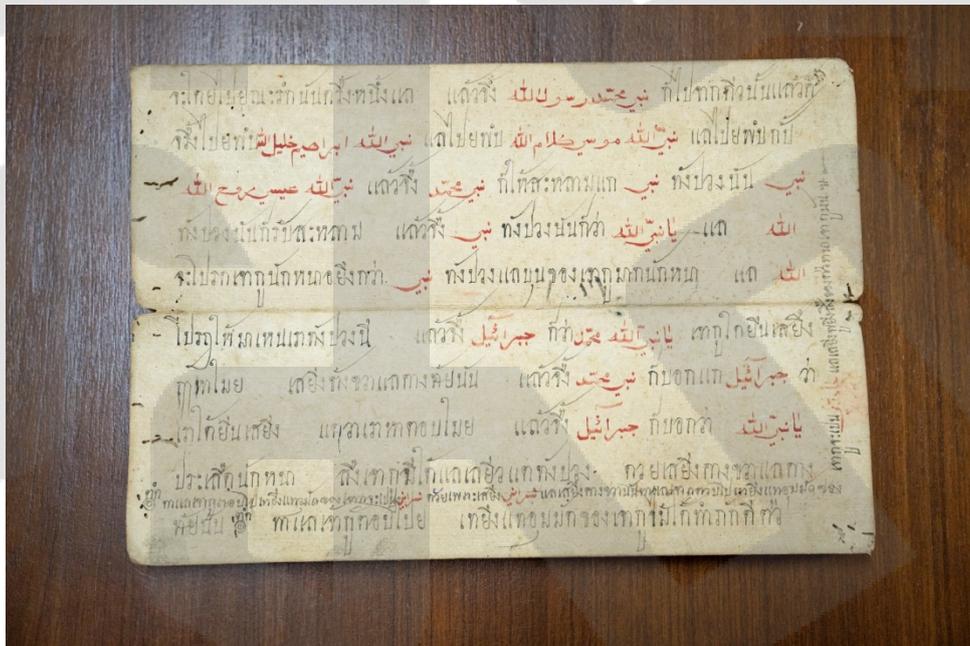

การทำสำเนาดิจิทัล

ที่มา: ทีปกร ประสงค์นิล, 7 กันยายน 2567

สมุดไทยชาวเรื่องอิสรอและมือรอจ จากการสอบถามได้ความว่า สมุดไทยฉบับนี้นำมาอยุธยา แต่ไม่ทราบว่าเป็นผู้ใดเป็นเจ้าของเอกสารเดิม และมาจากพื้นที่ใดในจังหวัดอยุธยาแน่ เพราะตอนนั้นทางทายาทไม่ได้สอบถามข้อมูลอย่างละเอียด สภาพเอกสารไม่สมบูรณ์ หน้าปลายขาดหายไปบางส่วน แต่ลายมือค่อนข้างสวยงามอ่านง่าย

ตำนานอิสรอและมือรอจ เป็นเหตุการณ์ที่พระอัลเลาะห์เชิญให้ท่านนบีขึ้นไปบนสวรรค์เพื่อเข้าเฝ้าพระองค์เพื่อรับพระบัญญัติเรื่องการละหมาด 5 เวลา และการไปรับวะฮีย์ในยามค่ำคืนจากมัสยิดฮะรอหม (อยู่ที่มักกะฮ์) ไปยังมัสยิดอักศอ (อยู่ที่กรุงเยรูซาเล็ม ประเทศปาเลสไตน์) โดยมียานพาหนะที่ชื่อว่าบุร้อก (ตัวเล็กกว่าลา แต่ใหญ่กว่าล่อ หน้าเหมือนคน) เมื่อท่านไปถึงมัสยิดอักศอท่านได้พบกับบรรดานบีท่านอื่น ๆ และได้นำละหมาดให้แก่พวกเขา

สมุดไทยชาว เรื่องอิสรอและมือรอจ

ที่มา: ศุภกรานต์ พุ่มพฤษ, 7 กันยายน 2567

สมุดฝรั่งฉบับเขียนด้วยลายมือ อักษรอาหรับ ภาษาอาวี เรื่อง ไข่มุกล้ำค่า (ดุรรอ์ชชะมิน) แต่ไม่ทราบ
ว่าผู้ใดเป็นผู้คัดลอกเอกสารฉบับนี้แต่คาดว่า จะเป็นลายมือของอาจารย์ทองคำ มะหะหมัด หนังสือเรื่อง ไข่มุก
ล้ำค่า (ดุรรอ์ชชะมิน) ผู้เขียนคือ เชกกาเวต อัลพะตานิ เขียนในปี ค.ศ.1817 ตามประวัติพบว่า เชกดาเวต เกิด
เมื่อ ค.ศ.1769 ที่รัฐพะตานิ จนอายุ 15 ปีสุลต่านของรัฐพะตานิได้ทำสงครามกับรัฐสยามในสมัย
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ท่านจึงอพยพไปพำนักที่มักกะห์ และศึกษาร่ำเรียนวิชาต่าง
ๆ จนแตกฉาน ผลงานเขียนของท่านมีมากมาย ท่านมีความโดดเด่นในการประพันธ์ภาษาออกมาในเชิงกวีที่
สวยงามและไพเราะที่ดึงดูดอารมณ์ของผู้อ่าน ตำราของท่านมีไม่น้อยกว่า 30 เล่ม ซึ่งครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะ
จะเป็นด้าน เตาฮีด ฟิกห์ ตะเซาฟุ อัลฮาดิษ หรือประวัติศาสตร์ และอื่นๆ (จนถึงขณะนี้ยังไม่สามารถบอก
จำนวนตำราของท่านที่แน่นอนได้ ถึงแม้บางคนจะบอกว่ามีจำนวนมากถึง 89 เล่ม แต่บางคนก็บอกว่ามีถึง
120 เล่ม)²

สมุดฝรั่งฉบับเขียนมือ เรื่องไข่มุกล้ำค่า (ดุรรอ์ชชะมิน) ภาษาอาวี
ที่มา: ศุภกรานต์ พุ่มพฤษ, 7 กันยายน 2567

² เชค ดาเวต อัลฟาตอนีย์, สืบค้นจาก <https://hasanhayeehamad.wixsite.com/mysite-1/post/เชค-ดาว-ด-อ-ลฟาตอน-ย>

สมุดฝรั่งเขียนด้วยลายมือเป็นอักษรอาหรับ ภาษายาวี เรื่อง เมาริด ฉบับบรรณานุกรย เป็นบทกวีเกี่ยวกับการสรรเสริญการประสูติของท่านนบี สภาพชำรุดเล็กน้อย

สมุดฝรั่งฉบับเขียนมือ เรื่องเมาริด อักษรอาหรับ

ที่มา: ศุภกรานต์ พุ่มพฤษ, 7 กันยายน 2567

คัมภีร์อัลกุรอาน ฉบับเขียนมือ อักษรอาหรับ หนังสือเล่มนี้ขนาดไม่ใหญ่นัก สามารถพกพาได้สะดวก หน้าแรกของคัมภีร์ได้รับประดับตกแต่งลงสีอย่างสวยงาม

คัมภีร์อัลกุรอาน ฉบับเขียนมือ

ที่มา: ศุภกรานต์ พุ่มพฤษ, 7 กันยายน 2567

ทายาทของอาจารย์ทองคำ³ และคณะสำรวจฯ
ที่มา: ศุภกรานต์ พุ่มพฤษย์, 7 กันยายน 2567

สรุปรายงาน
นิตยา เซยกลิ่น

³ รายนามทายาทของอาจารย์ทองคำ (อาดัม) มะหะหมัด
คุณพัชรี มะหะหมัด
คุณพรธิภา เสน่หา
คุณไพศาล มะหะหมัด
คุณพรพิมล มะหะหมัด